

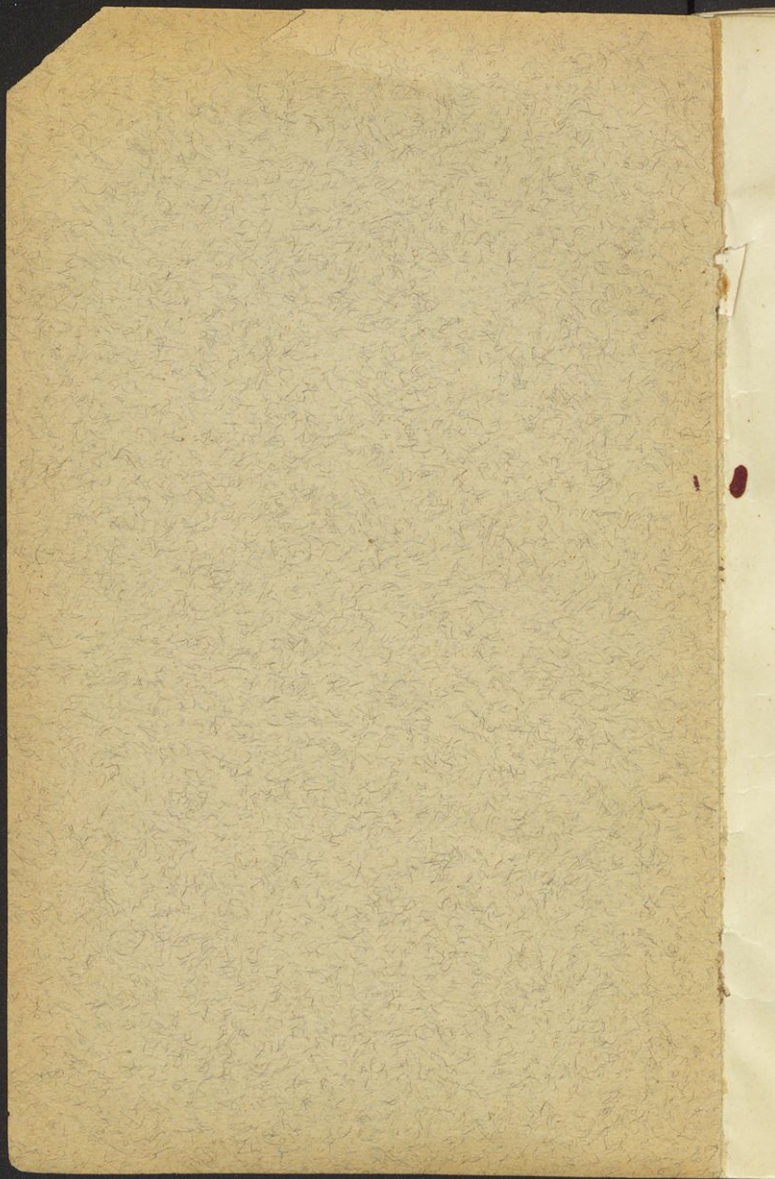
ŠOLSTVO
V
VUZENICI

SPISAL
JOSIP MRAVLJAK

V SAMOZALOŽBI

MARIBOR 1930

ŠOLSTVO V VUZENICI

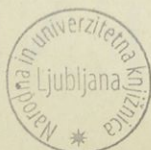
52518
SPISAL

JOSIP MRAVLJAK

V SAMOZALOŽBI

MARIBOR 1930

GS I 702967

200808602

34267

Založil: Jos. Mravljak, Vuzenica.

Tisk Mariborske tiskarne v Mariboru, predstavnik: Stanko Detela, Maribor.

Predgovor.

Malo je krajev v Sloveniji, ki se bi mogli po-
našati s tako starim in preizkušenim šolstvom kakor
Vuzenica. V sredino 14. stoletja sega prva sled —
morda je obstajalo še prej, kajti važnost Vuzenice
in ugled Vuzeničanov bi nam tudi to domnevo
dopustila. To je vzrok, da sem namenil tudi šolski
zgodovini poseben zvezek. —

Predležee delce je bilo v glavnem izdelano že
1927, ko sem izdal knjižico „Vuzenica v sred.
veku“. Ker se mi je pa zdelo čudno, da od 1356,
oziroma 1390 pa do 1784 ne bi bilo nobene vesti
o šolstvu v Vuzenici, sem odlagal z izdajo, — in
prav je bilo tako. Posrečilo se mi je, izpopolniti
nekatero vrzeli in dobiti dokaze o obstoju šole,
tako za leto 1560, 1600, 1646-1741 in dobo župnika
Khilaša (1751).

Za poglavje A navajam vire sproti pod črto.
Pri tem izrekam g. prof. Glaserju prisrčno zahvalo
za trud, da mi je napravil vse izpiske iz ruške
(gimnazijske) kronike, g. dekanu Hüttnerju pa za
radevoljno prepustitev kronike in arhivalij za študij
in prepis. Poglavje B prvi del do 1844 je povzeto
iz cerkvene kronike, katero je Slomšek vestno se-
stavil iz spisov nadžupnijskega arhiva, drugi del
od 1844 do danes pa iz šolske kronike. Poglavje o

nemški šoli in nadaljevalnem šolstvu sem sestavil po ustnem sporočilu g. naduč. v p. Vihra, po šolski kroniki in tudi iz lastnega spomina.

Pisatelj.

V Vuzenici, septembra 1930.

A) STAREJŠE ŠOLSTVO.

Dasi nimamo izrecnih poročil in dokumentov, ki bi direktno govorili o pouku in šoli, je vendar brez dvoma, da sega šolstvo v Vuzenici nazaj že v 14. stoletje, ker nam to domnevo potrjujejo druga dejstva. Tako zvemo iz neke listine¹⁾, da je bil 1356 v Vuzenici „Osvaldus scolasticus“. Temu je bil dolžen Ulrik, župnik v Bistrici, neko vsoto, in oglejski patrijarh Nikolaj je pooblastil vuzeniškega župnika Petra, da uredi to zadevo. — Da se je Osvald obrnil za intervencijo na patrijarha, to pač kaže, da je bil duhovnik, izraz „scolasticus“ se pa v tem času po večini rabi za šolnike, zato ga moramo smatrati za duhovnika-učitelja, ki je učil Vuzeničane čitati, pisati in računati in je bržkone tudi vzgajal deco. — In da se v naši trditvi ne motimo, za to imamo par desetletij vslej drug indirektni dokaz, da se je tu gojil šolski pouk. L. 1391. zasledimo namreč v bogoslovju v Trstu dva Vuzeničana²⁾: Nikolaja, sina Kristana, in Ulrika, sina Petra, ki je bil lončar. Da sta ta dva prišla celo v bogoslovje, sta morala vsekakor dobiti vsaj osnovne pojme šolske izobrazbe doma, — in bržkone še več. Dovoljeno nam je tedaj sklepati iz gornjega, da so poučevali domači duhovniki mladino, da vzgojijo

1) Lag 2561_c, ddo 1356, 26. feb. Udine.

2) Glej „Vuzenica I.“ str. 37. Beiträge VII.

domač duhovski naraščaj. Pouk je bil seveda plačan, poučevalo pa se je v župnišču.

Sedaj pa nam molčijo viri do sredine 16. stoletja. S tem ni rečeno, da šole ni bilo, poudarjamo le, da manjkajo poročila črno na belem. So pa drugi momenti, ki dovoljujejo domnevo, da se je poučevalo; tako n. pr. dejstvo, da so vsaj trški rihtarji morali znati brati in pisati, ker so imeli v trškem obmirju lastno sodstvo, voditi so morali davčne zapiske, pisati pogodbe, in sploh vse rihtarsko poslovanje. Ne bodemo se dosti motili, ako rečemo, da so tudi ta čas bili učitelji domači duhovniki.

Ko je za Jernejem Wildpacherjem prišel za župnika v Vuzenico Krištof Ratar in je videl, kako razdrapano in zadolženo župnijo je prevzel, je napravil prošnjo na vladarja za črtanje ostalih davkov (1560). Tudi tržani so napravili posebno vlogo,³⁾ da podprejo župnikovo prošnjo, in v tej čitamo: „...wo aber E. Khay. Mt. aus gnaden in den Ausstanden der phar khain Nachlaß erfolgen lassen,... so mag sich khain pharer alhie, vil weniger Gselpriester, Caplan und **Schulmaister** sambt andern Kirchendienern nit erhalten...“. Dejstvo, da se imenuje tukaj učitelj skupaj z župnikom, kaplani „in drugimi cerkvenimi služabniki“, nam domnevo, da je bila šola v župnišču in eden kaplanov šolnik, ne le dovoljuje, temveč že skoroda jasno potrjuje.

Tudi iz leta 1600 za župnika Schinigina imamo nedvomno vest, da je obstajala v Vuzenici šola in da jo je vzdrževal župnik. V pritožbi rečenega župnika⁴⁾ na vladarja proti krivično predpisanim

3) Nadžup. arhiv v Vuzenici, akti I./št. 2^b

4) Nadžup. arhiv v Vuzenici, akti I./št. 4^d d.

davkom čitamo namreč med drugim, da vkljub temu, da je bila večina dohodkov v tujih rokah, „... hab nichtsdesto weniger Gselprister, Schulmaister, Organisten und Mesner undterhalten und den Gottesdienst verrichten müessen.“

Brez dvoma pa je morala biti v Vuzenici v dobi od 1640 do 1740 dobra šola, ki jo je posečalo tudi precejšnje število otrok iz cele takratne župnije. Le tako si moremo razlagati, da je toliko vuzeniških učencev posečalo gimnazijo v Rušah. V naslednjem navedemo doslovni izpisek iz ruške (gimnazijske) kronike; letnica pomeni, da je učenec tega leta vstopil v zavod, pri nekaterih je navedeno, kaj je potem postal, zadnja številka pa pove stran kronike.

	1646: Chrishay Jacobus Goritiensis. Ss. Theologiae Dr. Caes. Archip. Saldenh.	7 b
1)	1649: Bernard Jacobus et Andreas fratres Saldehoffenses Dessetnigg Joannes Baptista Saldenhoffensis Ord. Cist. Prof. Victoriae.	10 b 10 b
3)	1650: Mrækh Laurentius Saldenhoffensis. Subinde Granarius in Marnberg.	12 b
4)	Omman Joannes Baptista Saldenhoffensis	12 b
5)	Quintan Laurentius Saldenhoffensis. Ord. S. Francisci Strict. Observ.	12 b
6)	1651: Benedict Gregorius Saldenhoffensis.	13 b
7)	1654: Raditshnigg Joannes Mathias Nobilis Saldenhoffensis	17 a
8)	1655: Ladinegg Primus Felicianus Saldenhoffensis. Subinde Granarius	18 a
9)	Urban Thomas Saldenhoffensis. Subin te Franciscanus	18 a
10)	1657: Tribul Nicolaus Praenobilis Saldenhoffensis Solicitor	20 a
11)	1658: Gleinzer Thomas et Christophorus fratres Saldenhoff.	21 a
12)	1662: Deinigg Antonius et Nicolaus fratres Saldenhoffenses	25 a
13)	1665: Dessetnigg Nicolaus Daniel Saldenhoffensis Subinde petrinus	28 b

14)	1667: Stopar Jacobus Saldenhoffensis. Subinde faber l'gnarius	31 b
15)	1670: Bernhard Joannes Bapti ta Saldenhoffensis. Petrinus	35 a
16)	1671: Tautshman Daniel Antonius Saldenhoffensis. Petrinus	37 a
17)	1673: Semlagg Josephus et Nicolaus fratres Saldenhoffenses	41 a
18)	1674: Hiershman Leonardus Saldenhoffensis. Petrinus	42 a
19)	Rueprecht Antonius Saldenhoffensis. Subinde scriba	42 b
20)	1675: Ledinigg Joannes Petrus Saldenhoffensis. Dein Praefectus Dicasterii Fallensis	43 b
21)	Vashner Joannes et Martinus fratres Saldenhoffenses	44 a
22)	1677: Christan Paulus Saldenhoffensis. Subinde petrinus	47 a
23)	1679: Amon Joannes Georgius Saldenhoffensis. Subinde Benef. in Roitsh	50 a
24)	1680: Jesernigg Daniel Saldenhoffensis	52 b
25)	1681: Pachernigg Martinus et Jacobus fratres Saldenhoffenses	54 b
26)	1682: Dainigg Antonius Saldenhoffensis. Subinde prefectus in Puchenstain	56 a
27)	1685: Braniel Joannes Baptista Saldenhoffensis. Petrinus. l. Benef. Saldenh.	62 b
28)	Oman*) Sebastianus Saldenhoffensis. Figulus.	62 a
29)	1687: Semlakh Michael Saldenhoffensis. Subinde Judex inibi	65 a
28)	1688: Amon Seba tianus Saldenhoffens s. — Figulus	66 a
30)	Shippounigg Blasius Saldenhoffensis. Subinde Granarius ibi	67 a
31)	1690: Sabunzhnigg Sabastianus Saldenh. Organoedus Vorshitsh Jacobus Carolus Pettoviensis. De n petrinus. Benef. Saldenhoff.	70 b 71 a
32)	1695: Bernard Thomas Saldenhoffensis.	80 b
33)	Mrakh Antonius et Sebastianus fratres Saldenhoff.	82 a
34)	1695: Wraniel Joannes Evangelista Saldenhoffensis	86 a
35)	1697: Oman Joannes Georgius Saldenhoffensis. — Petrinus	88 a
36)	Pachernigg Martinus et Nicolaus Saldenhoffenses	88 a
37)	1698: Mrakh Andreas Saldenhoff. — Granarius Marnberg	91 b
38)	Sebunzhnikh Valentinus Saldenhoff. — Organista	92 b
39)	Saimonz Leonardus Saldenhoffensis	93 a
40)	1699: Amon Joannes Baptista Saldenhoffensis. - Petrinus	95 a
41)	Teutshman Joannes Mathias Saldenhoffensis. - Judex	96 b
42)	Wipaunigg Blasius Valentinus Saldenhoff. - Granarius	96 b

*) Brez dvoma identičen z naslednjim Amon Seb. leta 1688

- 43) 1701: Sabunzhnigg Valentinus et Joannes Georgius Salden. 102 a
 44) Tribul Joannes Paulus Saldenhoffensis. - Solicitator 102 b
 45) 1703: Kuthernigg Sebastianus et Antonius fratres Salden. 107 b
 46) Pachermayr Leonardus Saldenhoffensis 108 a
 47) 1704: Kuplen Jacobus Udalricus Saldenhoffensis 110 b
 48) Ladinegg Stephanus et Nicolaus fratres Saldenhoff. 110 b
 49) 1705: Ashauer Josephus Michael Saldenhoffensis 112 b
 50) Hiershmon Bartholomaeus et Nicolaus
 fratres Saldenhoffenses 113 a
 Phillipitsh Andreas Marburgensis.
 Petrinus in Saldenhoffen. Ordinatus 113 b
 51) 1706: Ashauer Engelbertus Martinus Saldenhoffensis 114 b
 52) Gleinizer Josephus et Martinus fratres Saldenhoff. 115 a
 53) Nastop Joannes Nicolaus Saldenhoffensis 115 b
 54) Sedelnigg Sebastianus Saldenhoffensis 116 a
 55) Shippounigg Joannes Andreas et Clemens Salden. 116 a
 56) 1707: Griben Josephus et Laurentius fratres Saldenhoff. 117 b
 57) Hainzl Sebastianus et Philippus Saldenhoffenses 117 b
 58) 1710: Ashauer Sigismundus Saldenhoffensis 124 b
 59) Quintan Joannes Antonius Saldenhoffensis 125 a
 60) 1711: Grass Jacobus Mauritius Saldenhoffensis. — Judex 127 a
 61) **Griben Laurentius Saldenhoffensis.**
Ludimagister et aedituus loci 127 a
 62) Sedelnigg Sebastianus Saldenhoffensis 128 a
 63) 1712: Mrakh Thomas et Valentinus Saldenhoffenses 129 b
 64) 1715: Diettinger Joachus Fresnensis.
 Subinde Judex in Saldenhoffen 135 b
 65) 1719: Dessnigg Sebastianus Saldenhoffensis 144 b
 66) 1726: Rueprecht Thomas Saldenhoffensis 155 a
 67) 1728: Dessetnigg Rupertus Saldenhoffensis 157 a
 68) 1729: Pachernigg Josephus et Martinus fratres Salden. 158 a
 69) 1732: Gross Josephus Blasius Saldenhoffensis.
 Bacc. Thl. Paroc. in Schildern 161 b
 70) 1736: Mrakh Sebastianus Saldenhoffensis 167 a
 71) 1737: Quintan Joannes Simon Saldenhoffensis 169 b
 72) 1738: Kaffl Joannes Baptista Saldenhoffensis 171 a
 73) 1740: Pachernigg Joannes Baptista Saldenhoffensis 173 b
 74) 1741: Grass Joannes Baptista et Andreas
 fratres Saldenhoffenses 175 a
 75) Kampust Joannes Georgius Saldenhoffensis 175 a
 76) Koroshez Michael Saldenhoffensis 175 a

Opomba: Granarius = žitničar
 Solicitator = zagovornik
 Petrinus = svetni duhovnik
 Faber lignarius = mizar
 Scriba = pisar
 Figulus = lončar
 iudex = trški rihtar

Povsodi, kjer stoji „fratres Sald.“, moramo šteti 2 osebi.

Ako izpustimo one, ki niso Vuzeničani in so le vslej delovali v Vuzenici (1646 Križaj Jakob, 1690 Voršič Jakob), in seštejemo ostale (često po 2 brata obenem „fratres“), dobimo 95 Vuzeničanov, za dobo 92 let vsekakor zelo častno število. Seveda niso vsi Vuzeničani v današnjem ožjem pomenu besede, kajti Kvintan, Bernard, Hiršman so brez dvoma iz Vuhreda, Desetnig iz Trbonj, Dajnik, Kuternik od Sv. Antona, Ladinek, Vašner od Sv. Primoža itd. — toda vsi so gotovo izšli iz vuzeniške šole, kakor so tudi vsi ti kraji spadali k vuzen. župniji. — In še eno važno nam pove ta serija, da so bili nekateri izmed teh učencev pozneje sami učitelji v Vuzenici, namreč Sabunčnik Boštjan⁵⁾ in Valentin (organoedus, organista, kajti ta služba je bila takrat spojena z učiteljstvom), in pa Griben Lovrenc, zlasti slednji je naravnost označen kot „učitelj in mežnar“.

Da tudi za tem ni šolstvo zaspalo, o tem nam priča dejstvo, da je leta 1756. primiciral domačin Janez Šimonc, okoli 1775 pa Jakob Dietinger.

Ko je zahtevala vlada z okrožnico z dne 29. januarja 1751 od štajerskih okrožnih glavarstev izveštje, kako je s šolstvom na deželi, je izdalo celjsko okr. gl.

5) O tem mi je pravil †dekan Pivec, da je našel v arhivu akt, ki se nanaša na njegovo učiteljsko delovanje; jaz akta še nisem izsledil.

leto nato (10. I. 1752) naredbo in zahtevalo od graščin, mestnih in trških uradov in od župnikov tozadevno poročilo. Tedanji vuzeniški župnik Ferd. Khillau je poročal, da se je prišedši v Vuzenico (1744) sam zelo trudil, „osnovati [recte v zadrževati!] šolo in je iz lastne mošnje plačeval učitelja“, pa rektifikacija da mu je tako skrčila dohodke, da je sila potreben priboljška; sedaj naj bi se njemu preskrbel boljši dohodek, kajti župnik da je brez dvoma važnejši nego učitelj⁶⁾.

To bi nekako kazalo, da je šola zaspala, kar pa ni res, le opešala je, pouk ni bil več tako intenziven. Če bi zaspala, tudi 1775 ne bi bilo primicijanta Dietingerja, — sicer pa tudi Slomšek zaznamuje za to dobo dobro obiskano nedeljsko šolo.

B) OSNOVNA ŠOLA.

Šola od 1795 do 1868.

Kakor smo videli, je starejše šolstvo v najtesnejši zvezi s cerkvijo in duhovništvom. L. 1774. pa je izšel „Splošni šolski red za nemške normalne, glavne in trivialne šole v vseh c. kr. deželah“, po katerem naj bi se tudi v trgih in pri župnijskih cerkvah osnovala navadne osnovne ali trivialne šole.

Bržkone se niti trški sodnik niti župnik Khilau tej želji nista odzvala, — morda, da je šola itak tudi delovala, toda ne obvezno, — skratka, okrožni urad v Celju je izdal 1784 naredbo, da se ima uvesti tudi v Vuzenici javen šolski pouk, ki se pa deloma radi brezbriznosti enega dela prebivalstva,

6) Apih, Ustanovitev narodne šole na Slovenskem, Letopis Matice Slov. 1894/str. 257.

deloma pa tudi radi pomanjkanja prostorov in učiteljev ni dal prav oživotvoriti.

Iz zapiskov cerkvene kronike poznamo tudi imena oseb, ki so tukaj fungirale kot „šolmoštri“. Prvi šolnik je naveden l. 1795.; imenoval se je Sebastijan Glades ter je uporabljal svoje stanovanje kot šolsko sobo. Njegov naslednik je bil Bernard Zimerman. Za tem prideta naglo drug za drugim Avgust Herzet in Simon Glades, o katerih pravi Slomšek: „zwei unfähige und nichtswürdige Individuen, die zu Allem Andern eher taugten als zum Lehrfache.“ Ker sta se še povrhu obnašala proti prebivalstvu z raznimi izgredi nedostojno, so ljudje seveda popolnoma izgubili zaupanje do njih in jima niso dali ne prostora za šolo ne za življenje najpotrebnejšega.

Tema je sledil kot učitelj mizarski mojster Mihael Bernhard, katerega pa so menda sprejeli tržani brez dovoljenja šolske nadzorstvene oblasti. Ker ni bilo nikakega prostora za poučevanje, je dal sam svojo delavnico na razpolago kot učno sobo. Toda tudi pri tem je imela občina nesrečno roko, kajti bil je pač morda dober mizar, za šolo pa nesposoben; zato so mu dali pomočnika Jožefa Jurija. Užaljen radi tega zapostavljanja, še bolj pa potem radi odstavitve kot učitelj, se je maščeval Mihael Bernhard nad občino s tem, da ni dal svoje delavnice več na razpolago. Tako se je izvedba načrta, ki bi bil omogočil šoli doseči njen namen, zopet razbila ob trmi tega užaljenca (ali sebičneža?).

Da komaj vzbujen smisel za šolo ne zaspi, in zlasti, da stori konec zmešnjavam, ki so postajale vedno večje, je kupil administrator vuzeniške

nadžupnije (in poznejši lav. škof) Ignacij Zimerman, kateremu so bile posebno pri srcu urejene šolske razmere, od imenovanega Bernharda hišo, ki je bila za šolo še najbolj pripravna, za ceno 1520 fl 45 kr, (to je današnja gostilna Črešnik, h. št. 112). V svrhu delnega kritja teh stroškov se je prodala stara mežnarija, (bržda nekdanja stara kaplanija, poslopje, ki je stalo tam, kjer je danes elektr. transformator), kjer je bila tudi prvotno šola, licitando za 321 fl, pripadajoči del polja nad Ferberjevimi mlinom pa je dobil učitelj v uporabo. Ostali znesek per 1200 fl so poravnali v enakih delih patron (dež. vladar), dominiji (župnija, Thumersfelden) in šolska občina. Obenem je skušal administrator Zimerman doseči, da se učiteljsko mesto, ki ga je upravljal Jožef Jurij, zasede po pravem učitelju. To se mu je v resnici tudi posrečilo in je bil imenovan za Vuzenico z gubernijalno naredbo št. 20.658 od 20. nov. 1807 neki Ignacij Tipelt, učitelj v Št. Lovrencu na Pohorju. Ker pa ta iz neznanih vzrokov mesta ni hotel sprejeti, so namestili dosedanjega pomožnega učitelja Jožefa Jurija kot definitivnega učitelja s pristavkom, da se mora v strokovnem znanju dalje izobraziti in spolniti.

Vuzeniška šola je bila od ustanovitve 1784 pa do 1864 pod patronatom deželnega kneza. Ta je imel med drugim pravico, imenovati vsakokratnega učitelja kakor tudi končno odločati pri sklepanju o vsakem šolo zadevajočem vprašanju. To razmerje med deželnim knezom in tukajšnjo šolo je obstajalo do odprave patronatov in prenosa vseh pravic in dolžnosti na leta 1864. ustanovljene šolske konkurenčne odbore. K vzdrževanju šole so morali

prispevati glasom izkaza iz l. 1802. po dvorni naredbi iz l. 1788. po eno tretjino patron, dominiji (=grščine) in šolska občina.

Čeravno je bila šola ustanovljena že koncem 18. stoletja in je z organizacijo dobila tudi značaj javnosti, nam vendar manjkajo do 1810 skoro vsi podatki o prvem obsegu šolskega okoliša, pouka, obiska itd. Šele od tega leta naprej imamo nekaj podatkov, ki nam povejo nekoliko o všolanih občinah. Tako čitamo, da je spadalo l. 1810. v vuzeniški šolski okoliš to - le:

trg Vuzenica s 46 hišami,

okolica trga („okolitr“) z 19 hišami,

okolica Št. Janž s 13 hišami,

okolica Sv. Vid s 33 hišami,

in k temu pride l. 1822. še Sv. Primož s 7 hišami.

Tudi glede šolskega obiska nahajamo prve zapiske šele 1810, in sicer je navedeno število za šolo sposobnih otrok: 38 dečkov in 37 deklic, skupaj 75, ni pa podatkov o šolskem obisku, katere sploh pogrešamo do leta 1821. Šele tega leta najdemo v neki pregledni tabeli (od 19. IX.) napisano, da je bilo za šolo sposobnih otrok 84, obiskujočih pa le 57. Iz nekega sumarija iz l. 1834. je razvidno, da je od 72 za šolo sposobnih otrok isto obiskovalo le 48. Takratni učitelj Jožef Jurij se je v vlogi od 3. junija 1834 tudi pritožil radi nerednega obiska na šolsko distriktno nadzorstvo, — dosegel seve ni nič. Glede prvega učitelja S. Gladesa je še zapisano v kroniki, da je dal svoje stanovanje kot šolsko sobo na razpolago in da je 1799, ko se je — najbrž kot učitelj — preselil v Ruše, prodal svojo hišo, ki jo je že prej dal v najem za šolske namene.

Glede dotacije učitelja to-le: imel je za svojo uporabo neko njivo, ki je spadala k šoli; od cerkve je dobil za službo kot cerkovnik (in organist) kos cerkvene njive, od občine dovoljenje za malenkostno bernjo. Nadalje je prejemal od cerkve, iz šolskega fonda, od šolnin in iz Wallnerjeve ustanove skupaj letno 337 fl. Od te vsote pa se je odtegnilo na leto 137 fl za izdatke, ki so bili spojeni z mežnar-skim pravilom, kakor: zaslužek in hrana za cerkovniškega (in šolskega) slugo, za čiščenje šole in slično; ostal je torej učitelju čisti letni dohodek 200 fl.

Kar se tiče plače učiteljskih pomočnikov, ki so bili dodeljeni učitelju Jožefu Juriju, ker ta radi telesnih hib svoje službe ni mogel vedno opravljati, — ti učitelji-pomočniki so opravljali tudi službo mežnarja in šolskega sluga, — zvemo, da je dobil glasom gubernijalne naredbe št. 7487 od 10. maja 1838 in dekreta škofijskega konzistorija v Št. Andražu št. 136 od 26. maja 1838 letno 38 fl 56 kr iz šolskega fonda ter dodatek 14 fl 4 kr, to vsoto pa je moral dodati učitelj od svoje plače.

Glasom ekshibita za šolske zadeve v tukajšnjem nadžupnijskem uradu so bili nameščeni od ustanovitve šole do leta 1870. ti-le učitelji in pomožni učitelji:

	učitelji:
?	od 1784 do 1795
Glades Sebastijan	„ 1795 „ 1799
Zimerman Bernhard	„ 1799 „ 1800
Herzet Avgust	„ 1801 „ 1702
Glades Simon	„ 1802 „ ?
Bernhard Mihael	„ ? „ 1807
Tipelt Ignacij, imenovan,	službe pa ni nastopil

Jurij Jožef	od 1806 do 1862
Vučnik Jožef	„ 1864 „ 1865
Mussi Viljem	„ 1865 „ 1872

pomožni učitelji:

Jurij Benedikt	od 1824 do 1830
Fais Ivan	„ 1830 „ 1841
Kramer Franc	„ 1841 „ 1844
Gobec Mihael	„ 1844 „ 1845
Anderluh Gregor	„ 1845 „ 1846
Mramor Jožef	„ 1846 „ 1848
Damiš Franc 1848,	med letom zopet prestavljen
Kapun Peter	od 1848 do 1851
Tramšik Blaž	„ 1851 „ 1854
Skoflek Henrik	„ 1854 „ 1855
Novak Mihael	„ 1855 „ 1856
Pregl Martin	„ 1856 „ 1858
Kropej Simon	„ 1858 „ 1864

Ker je bil šolski obisk (in menda tudi pouk) zelo nepovoljen, je distriktno šolsko nadzorstvo na prošnjo učitelja Jurija storilo, kar je bilo mogoče, da vpliva na starše, da bi pošiljali otroke redneje v šolo. S prižnice kakor tudi s tem, da so pozvali nemarne starše na odgovor in jim razložili pomen rednega pošiljanja otrok v šolo, so skušali vplivati na boljši obisk, toda vse to — in tudi grožnje s kaznijo — ni imelo uspeha. Vzrok tega zanemarjanja je bila pač nekaj prevelika oddaljenost nekaterih, nekaj — in menda v večji meri — pa desolatno stanje šolskega poslopja, ki je bilo na vseh koncih in krajih potrebno popravila, dve oviri, ki sta posebno v zimskih mescih tehtno vplivali. Radi tega je sklenila šolska občina odpomoči vsaj slednjemu

nedostatku ter prezidati hišo, ki jo je kupila od Mihaela Bernharda in kjer se je doslej vršil pouk, ter jo napraviti čim primernejšo za šolo in učitelja.

To delo je prevzela graščina Puhentajin, toda izvršila ga je tako slabo, da se je po uradnem pregledu občina morala na novo lotiti prezidave. Da se delo tudi tokrat ni izvršilo dosti vestno, o tem priča dejstvo, da so morali za nadžupnika Slomška l. 1839. hišo na novo kriti in konkurenčnim potom napraviti precejšnja popravila. Ta šola je bila v uporabi do leta 1884. ko se je po prizadevanju nadučitelja Andreja Rotnerja sezidalo novo šolsko poslopje (sedanja stara šola) in se je prejšnja šola (sedaj gostilna Črešnik poleg farne cerkve) prodala za znesek 1000 fl Ivanu Kressniku.

Od 1785 (oziroma 1795) in prvi decenij 19. stoletja je bilo poverjeno vodstvo in nadziranje šolskih zadev političnim oblastim, ki so jih imenovali takrat okrožne urade. Poslej, posebno za cesarja Franca I., so prenesli šolske agende na cerkvene urade, ki so bili do reorganizacije šolstva merodajni faktorji v šolskih zadevah; po njih navodilih in naredbah se je vršil pouk dece. Prihodnja višja nadzorstvena oblast je bil dekan kot distriktni šolski nadzornik, ki je obiskal letno vsaj enkrat šolo in se prepričal z izpraševanjem o uspehih. Kot distriktni šolski nadzorniki so fungirali:

Schutz Jožef, kurat v Vuhredu, od 1802-1808; opravljal je ta posej, ker je dekan Mrak vedno bolehal. Kdo je bil za njim, se ni ugotovilo.

Terkuč Anton	od 1819 do 1830,
Račič Jožef	„ 1830 „ 1838,
Slomšek Anton M.	„ 1838 „ 1845,
Galuf Anton	od 1845 do 1870.

Poleg teh je bil za vsako šolo predviden krajni šolski nadzornik. Kot taka nahajamo

Antona Hölbla, tržana, do 1852 in

Antona Urbana, tržana, od 1852 do 1870.

Dokler so bile osnovne, ali kakor so jih takrat imenovali, trivialne šole pod upravo duhovnih oblasti in sta bili šola in cerkev v tesni medsebojni zvezi, je bilo pač naravno, da je bil verouk glavni predmet pouka. Istotako je jasno, da so se poleg verouka pospeševale tudi druge verske vaje, ki naj bi vzgojile deco v strahu božjem. Tako so se morali otroci udeleževati v poletnem času vsak dan šolske maše; najmanj štirikrat na leto, navadno pa še češče, so morali k spovedi in obhajilu in pod vodstvom učiteljevim so se morali udeleževati vseh procesij; bilo je torej stremljenje za tem, da se vzgoji deca na strogo verski podlagi. Ker so gori navedene verske vaje vedno zahtevale po več ur, je bila deca nato seve pouka prosta.

Razen teh običajev, ki so bili čisto verskega značaja, pa nahajamo tudi take, ki se nanašajo le na šolo. Med temi omenimo, da so se vpisovala vsako leto imena otrok, ki so bili zelo marljivi in lepega vedenja, v posebno knjigo, kateri se je reklo „knjiga časti“, (ta je iz l. 1808.); pa tudi „knjiga sramote“ je izkazovala mnogo imen otrok, ki s svojim obnašanjem in svojo nemarnostjo niso delali veselja ne učitelju ne staršem. Žal slednje knjige ni več najti, — najbrž se je našel kdo, ki je imel vzrok, da jo je odstranil.

„Monumentum aere perennius“ si je postavil v Vuzenici pri prebivalstvu, zlasti pa pri ubožcih in revnih otrocih

Matija Wallner.

Predno izpregovorimo obširneje o določbah njegove oporoke, navedemo nekoliko iz njegovega življenja in delovanja.

Matija Wallner je bil zakonski sin tržana-mesarja Petra Wallnerja iz Vuzenice in njegove žene Katarine. Rodil se je 1743 v spodnjem trgu, kjer je imel oče poleg nekdanje Florijanove cerkvice (sedaj kapele) mesarijo. Tukaj je vzrastel nadarjeni in bistroumni deček, ki se mu je že v zgodnji mladosti priljubila godba. Izvežbal se je kmalu, toda ne vemo, kako, za dobrega organista in je opravljal to službo v Vuzenici skozi nekoliko let. Še pred 50 leti so ljudje govorili o njegovem lepem igranju; danes je vse pozabljeno. Toda mož je hotel naprej, se izvežbati, postati nekaj več. Uspelo mu je, da je dobil mesto pisarja najprej v graščini Puhentajni, potem v Pliberku. Povsodi se je izkazal vrednega zaupanja, in v priznanje njegove uporabljivosti mu je preskrbel Jožef Papp, graščak v Pliberku, mesto oskrbnika pri graščini Wieden - Obenkapfenberg (pri Brucku), službo, katero je opravljal vestno do svoje smrti.

Ker ni imel zakonitih dedičev, se je spomnil revežev in šole svojega rojstnega kraja ter je volil s svojo oporoko od 16. oktobra 1807 župniji vuzeniški (kot svoji rojstni fari) 10.000 fl, (vsota, katera je 1892 narasla že na 16.000 fl) z določbo, da se naj kapital plodonosno naloži in da se odpadajoče

letne obresti razdeljujejo. — Ustanova v oporoki se glasi dobesedno:

„Den Armen der Pfarre Saldenhofen in Unter Steier vermache ich, weil es in diser Pfarre viele Arme gibt, auf die vielleicht nicht bald jemand denken wird, 10.000 fl“. — Za svojo rojstno občino visokozaslužen, svetu popolnoma nepoznan, je umrl Matija Watlner 1812, star 69 let, in počiva na pokopališču pri Sv. Ožbaldu v Kapfenbergu — lep vzgled hvaležnega farana, ki je v uboštvu živel, da osreči ubožce, spomnivši se tudi bolnih in revnih šolarjev.

Te ustanove so bili deležni do leta 1914. poleg farnih ubožcev še: cerkev (ustanova - obletnica za maše), vsakokratni zdravnik v Vuzenici (za brezplačno zdravljenje revežev), vsakokratni učitelj v Vuzenici, kateri je dobival od te ustanove kot vzpodbudo za vnetejše poučevanje letno 100 fl priboljška k plači, in ubogi šolski otroci, za katere se je uporabil letno znesek 48 fl (— to bi bil danes, valutarno preračunano, pač zelo lep prispevek! —) za nabavo knjig, šolskih potrebščin, obleke in obutve. — Radi te dobrodelne ustanove je dolžen Wallnerju že marsikateri, ki jo je vžival, časten spomin in trajno hvalo; žal, da je svetovna vojna, oziroma rajna Avstrija pobrala tudi skoro ves ta denar za vojno posojilo. Ostalo je le nekaj obligacij, od katerih pa tudi naša država ne izplačuje obresti, — tako, da danes te ustanove takorekoč ni več. Vsekakor pa je naša sveta dolžnot, da ohranimo moža, čigar ime bi se moralo bleščati z zlatimi črkami v naši krajevni kroniki, v dobrem spominu; žal, da ne najde posnemalcev.

Kot vidno znamenje na spomin tega dobrotnika so farani sezidali za Slomškovega župnikovanja tako zvano Wallnerjevo kapelico (med Žebrekom in Rusom), ki je 2 m široka in 2·5 m dolga in prav lično napravljena.*) Ob vsaki strani jo senči košat divji kostanj. Na zidu je naslikan sv. Jožef, pod sliko pa kronogram:

MatIV VaLnerIV bogIh DobrotnIkV

Ino oČetV hVaLa VozenICe.

(To da letnico MDCCLVVVVVVVVIII = 1841, ko je bila kapelica postavljena).

Na pročelju sta napisata:

„Bog vse vidi in vse ve“.

„Fürchtet Gott und haltet seine Gebote“.

Proti vzhodu je napis:

„Dajte in se vam bo dalo“,

proti zapadu pa:

„Za uboge Bog plačuje“.

Šola po l. 1868.

Z letom 1868. se je začela za avstrijsko šolstvo nova doba. Zakon od 25. maja 1868 prinaša temeljne določbe glede razmerja šole do cerkve, zakon od 8. febr. 1869 določbe o šolskem nadzorstvu in zakon od 14. maja 1869 določbe o pouku v osnovnih šolah. S temi zakoni se je seveda tudi pri nas marsikaj izpremenilo, — vse, kar ni bilo v skladu z novimi zakoni. V tej dobi je bil učitelj prej imenovani Viljem Mussi, ki se je potem 1872 preselil v Poreče ob Vrbskem jezeru. Semkaj je prišel na njegovo mesto Andrej Rotner, prej učitelj v Št. Janžu pri

*) Istočasno se je sezidala tudi Korpova kapelica.

Dravogradu. Že leta 1873. so šolo razširili v dvo-razrednico in nahajamo kot drugega učitelja Antona Remšnika (prej v Rušah). Po prizadevanju nadučitelja Rotnerja (in na pritisk šolske oblasti) se je začelo graditi aprila 1883 novo šolsko poslopje (zdajšnja stara šola), v kateri se je začelo po slovesni blagoslovitvi poučevati leta 1884. Že prihodnje leto (1885) je postala šola trirazredna in je prišel kot nov učitelj Anton Hofbauer.

Prvi krajni šolski svet se je konstituiral januarja 1870 in nahajamo v njem te-le može: predsednik Anton Šamp, tržan, odborniki Anton Urban, Anton Pušnik in Matija Kiefer, tržani kot zastopniki občine Vuzenice, Anton Mravljak kot zastopnik občine Sv. Primož na Poh., Franc Pachernig kot šolski ogleda, šol. vodja V. Mussi in veroučitelj Anton Galuf.

Učencev je 1870 bilo 109, potem pa vsako leto več. Z odlokom štaj. dež. šol. sveta št. 232 od 15. sept. 1873 se je tudi šolski okoliš preuredil in spadajo semkaj:

Vuzenica trg, h. št. 1 — 50.

Vuzenica trg, okolica h. št. 1 — 26.

Št. Janž, h. št. 1 — 21, 24 — 81.

Dravče, h. št. 1 — 14, 17, 18, 24 — 27, 29 — 33.

Sv. Vid, h. št. 1 — 12, 26, 34 — 42, 44, 46, 48, 50 — 66,
68 — 78, 80 — 83.

Sv. Primož na Poh., h. št. 35, 42 — 50, 53, 68, 76.

Po tej novi preureditvi ima prispevati za šolo v Vuzenici: občina Vuzenica $92\frac{1}{4}\%$ od proračuna
občina Sv. Primož pa $7\frac{3}{4}\%$ od proračuna.

Končno se je šolski okoliš uredil z odlokom štaj. dež. šol. sveta od 2. nov. 1881 in se bistveno od gornjega ne razločuje (par hiš je iz Sv. Vida več,

novo stanje: 1 — 12, 19, 25 — 28, 30 — 66, 68 — 80, 83.) Od leta 1895. plačujeta gornji občini k šolskim proračunom: Vuzenica 90·1‰, Sv. Primož 9·9‰.

Dne 1. aprila 1873 se je začelo poučevati v dveh razredih. Porazdelili so otroke tako, da je bilo v prvem razredu 53 dečkov in 24 deklic, v drugem pa 22 dečkov in 26 deklic, skupaj torej 125 otrok. Za drugi razred se je najela soba pri Bonkarju (trg, h. št. 31); toda že čez dve leti se je selil h Kresniku (h. št. 30), potem k Mravljaku (h. št. 34) in slednjič h Greglu (h. št. 2). Število šoloobiskujočih otrok pa je stalno naraščalo (l. 1875—153, 1877—170, 1880—172, 1882—199, 1883—227*), tako, da se je morala otvoriti paralelka, ki pa je že naslednjega leta rodila trorazrednico. Zemljišče je kupil krajni šolski svet od Katarine Pogač (p. d. Bonkar) za 800 fl, koliko pa je poslopje stalo, iz zapiskov ni razvidno.

Tudi bi se morala glasom inserta v „Einschulungs-urkunde“ štaj. dež. šol. sveta z dne 2. nov. 1881 otvoriti pri Poberniku v Št. Janžu ekskurendna šola, do tega pa iz neznanih vzrokov ni prišlo, bržkone so ondotni prebivalci sami odklonili načrt.

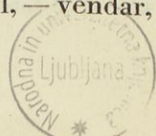
Glede učnega jezika nahajamo v šolski kroniki na strani 60 prav zanimivo beležko, ki jo podajemo v izvirniku: „Mit Erlass des löbl. Bezirksschulrathes vom 5. Feber 1881 Z. 50 wurde dem Ortsschulrath die Einlage mehrerer Ortsinsassen in Betreff der Unterrichtssprache an der hiesigen Volksschule zu Äusserung und Antragstellung zugefertigt. Hierüber wurde am 17. Feber 1881 eine

*) V tem številu so tudi nevšolani otroci od Sv. Primoža, kjer se je šola otvorila šele l. 1900.

ausserordentliche Sitzung abgehalten und in der selben mit **allen** gegen **eine** Stimme beschlossen, dass es bei dem gegenwärtigen [menda „bisherigen“] Usus zu verblieben habe; nämlich, dass in der ersten Klasse slovenisch in der zweiten aber slovenisch und deutsch gelehrt werde.“

Če je krajni šolski svet, v katerem je bilo 5 tržanov Nemcev, z vsemi proti enemu glasu glasoval za slovenski učni jezik, je to pač najeklatantnejši dokaz krajevnega občevalnega jezika in potrebe znanja slovenščine; s tem pa je iz fundamenta tudi ovržena nekoliko vslejšnja interpelacija nemških poslancev na Dunaju, ki so zahtevali, da se zahteve Slovencev po osnovnih in srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom kot brezpredmetne odbijejo, ker da slovensko ljudstvo samo želi samo nemške šole.

Zanimiva in vredna zabeležnja je iz tega časa tudi pravda med krajnim šolskim svetom in Vincencom Kresnikom (1878-1882). Ko je šlo za postavitev nove šole, je Kresnik ponudil kraj. šol. svetu svojo enonadstropno hišo, ki bi bila povsem odgovarjala, za 10.000 fl. Predsednik kraj. šol. sveta Dravčbaher Miha je sklenil kupčijo s pridržkom potrditve po krajnem in okrajnem šolskem svetu, toda ko bi se morala pogodba pisati pri notarju, Kresnik ni hotel več prodati. Iz tega se je razvila pravda, pri kateri je zastopal krajni šolski svet Dr. Ser nec iz Maribora; vendar je v prvi instanci (v Marenbergu) pogorel, ker je napravil Dravčbaher pri sklenitvi ustmene pogodbe neko formalno napako. Pravda je šla do najvišje inštanace (najprej na višje dež. sodišče v Gradcu, potem celo na Dunaj), toda povsod je krajni šolski svet propadel, — vendar,

kakor se kaže, po krivem. Slednjič se je moralo nadaljnje pravdanje na povelje deželnega šolskega sveta ustaviti, dosegla se je menda tudi mirna poravnava.

Takorekoč med poukom (v opoldanskem odmoru) je umrl 27. marca 1890 nadučitelj; zadela ga je kap. O njegovi priljubljenosti je pričal impozanten pogreb.

Šolsko vodstvo je prevzel začasno A. Hofbauer, že 1. novembra istega leta pa je nastopil službo

Šimon Viher

kojega 34letno nadučiteljsko delovanje se najbolje zrcali na izobrazbi njegovih bivših učencev. Zato smatramo, da ne bode odveč, ako navedemo o njem nekoliko podatkov. Rojen 1859 v Reki pri Hočah, je obiskoval domačo osnovno šolo, potem pa se je šolal na učiteljišču v Mariboru in maturiral tam l. 1880. Štiri leta je nato učiteljeval v Št. Lovrencu na Poh. in šest let v Ribnici na Poh., jeseni 1890 pa je bil imenovan za nadučitelja v Vuzenici. Ko so leta 1892. ustanovili tukaj požarno brambo, je bil med ustanovitelji tudi on, in je opravljal 20 let tajniške posle tega društva (danes je častni član gasilnega društva). Po njegovem trudu in s prizadevanjem †Antona Mravljaka je prešla tudi občina l. 1892. v slovenske roke in ostala slovenska kljub vsem pritiskom, rekurzom, spletkam itd. Njegovo delo je, da se je ustanovila 1904 v Vuzenici obrtno-nadaljevalna šola, on je soustanovitelj Hranilnice in posojilnice v Vuzenici (jeseni 1906); ustanovitve šulferajnske šole sicer ni mogel onemogočiti (1912), preprečil pa je vsaj vse projektirane slavnosti pri otvoritvi; bil je tudi od 1892 do 1918 občinski tajnik.

Za njegovega upraviteljevanja se je oktobra 1919 šola razširila v štirirazrednico; dva razreda sta ostala v stari šoli, dva pa sta se preselila v novo, prej šulferajnsko šolo. Z ukinitvijo delovanja šulferajnske šole (o božiču 1918) in prevzemom po krajnem šolskem svetu se je začasno rešilo vprašanje nove šole, oziroma razširjenja stare.

Po novem uradniškem zakonu je bil Š. Viher po štiriinštiridesetletnem službovanju z odlokom ministra prosvete s l. 8. 1924 upokojen. Nevenljivih zaslug si je stekel za kraj, najboljše izpričevalo njegovega šolskega delovanja pa nam daje doli navedena vrsta njegovih bivših učencev, ki so po njegovi zaslugi dosegli višjo stopnjo izobrazbe.

Z dovršeno visokošolsko izobrazbo:

Mravljak Ivan, profesor na real. gimn. v Mariboru,
Mravljak Fran, profesor na gimn. v Celju,
Mettinger Mihael, inženir in pos. v Labodu,
Vagaja Fran, inženir in ravn. na Bledu,
Viher Miroslav, sreski načelnik v Slovenjgradcu.

Z maturo na srednjih šolah:

Kressnik Maks, ban. ur., Majer Karl, nadučitelj,
Mravljak Karl, naduč., Schamp Alois, bivši učitelj,
Klugler Ivan, nadučitelj, Dietner Hans, učitelj †,
Dietner Friderik, učitelj, Dietner Anton, učitelj,
Mavrič Peter, učitelj, Saletzl Jurij, učitelj,
Viher Maks, učitelj, † David Ruža, učiteljica,
Valenti Franjo, žel. ur. †, Lorenci Ivan, žel. ur.
in pisec teh vrst.

Z dovršenimi strokovnimi, oziroma nedovršenimi srednjimi šolami:

Deutschman Maks, postajenačelnik,
Börner Alojz, kot učit. kand. se ponesrečil na gradu,

Germuth Viljem, trgovinski uradnik,
 Hölbl Angela, poštna uradnica,
 Hölbl Hans, poštni uradnik,
 Kiefer Hans, „
 Jamnik Ivan, „
 Kričej Marica, poštarica v Vuzenici,
 Kraker Ela, poštna odpravnica,
 Kafel Anton, tehnični obratovodja,
 Mravljak Emerik, posestnik,
 Mravljak Peter, veleposestnik,
 Mravljak Srečko, bančni uradnik,
 Mettinger Gašper, elektrotehnik,
 Šuligoj Ivan, trgovec in gozdar,
 Viher Robert, lesotržec,
 Ladinik Anton, veleposestnik †,
 Brezovnik Jože, veleposestnik †,
 Bruderman Anica, posestnica,
 Kričej Hinko, oskrbnik,
 Mravljak Vinko, }
 Mravljak Hinko, } posestnikova sinova.

V imenu vseh imenovanih čestitam svojemu vzor-učitelju, ki je bil lani za svoje zasluge na prosvetnem in gospodarskem polju odlikovan z redom sv. Save IV. razreda, in mu želim, da bi zasluženi pokoj še dolgo užival in našel mnogo posnemalcev-naslednikov.

Istočasno z upokojitvijo Šimona Vihra (1. 8. 1924) se je poverilo šolsko vodstvo učitelju Josipu Golobu, ki je bil kmalu nato tudi definitivno imenovan za tuk. šol. upravitelja. Josip Golob je rojen 30. I. 1887 pri Sv. Marjeti na Dravskem polju; tam je obiskoval narodno šolo, potem pa učiteljišče v Mariboru in Kopru. Tu je tudi maturiral l. 1908. Učiteljeval je

nato štiri leta pri Št. Janžu na Drav. polju in prišel 1. 4. 1912 v Vuzenico, kjer je 12 let deloval kot učitelj, od 1. 8. 1924 pa je upravitelj. Njegova zasluga je, da se je otvorila 1927 kmetijsko-nadaljevalna (šola) in 1929 gospodinjsko-nadaljevalna šola. Tudi je bila 1929 šola razširjena v petrazrednico, vendar se je do 1. aprila 1930 poučevalo kakor v štirirazrednici, ker je šele tega dne bil imenovan in tudi kar prišel novi učitelj Cvetko.*)

Vrsta učiteljev od 1. 1872:

nadučitelj	Andrej Rotner	1. 8. 1872	—	27. 3. 1890
učitelj	Anton Remšnik	20. 2. 1873	—	1. 9. 1873
	Leopold Potočnik	1. 12. 1873	—	3. 5. 1875
	Sigismunda Hrašovec	6. 1. 1876-25. 10. 1876		
	Matilda Schott	25. 10. 1876	—	1. 9. 1880
	Marija Negovetič	24. 10. 1880	—	25. 10. 1894
	Alojz Benda	1. 1. 1885	—	1. 11. 1885
	Anton Hofbauer	1. 11. 1885	—	1. 4. 1891
nadučitelj	Šimon Viher	1. 11. 1890	—	1. 8. 1924
učitelj	Gregor Polanec	1. 4. 1891	—	1. 10. 1893
	Josip Albrecht	1. 11. 1894	—	1. 10. 1899
	Alojz Weixler	1. 6. 1894	—	1. 11. 1895
	Marjeta Dobrin	1. 11. 1895	—	1. 1. 1899
	Ivanka Vidmar	1. 1. 1899	do danes**)	
	Josip Peitler	1. 11. 1899	—	22. 2. 1900
	Alojz Schamp	1. 11. 1900	—	1. 7. 1906
	Ignac Dragar	11. 7. 1906	—	1. 4. 1908
	Mirko Lešnik	1. 4. 1908	—	1. 9. 1909

*) Tik pred izidom te knjige je umrl šolski upravitelj Jos. Golob dne 3. nov. Veličastni pogreb dne 5. i. m. je najlepše pokazal njegovo občo priljubljenost.

***) Za 30 letno delovanje imenovana vuzeniškim častnim občanom v seji obč. odb. 3. maja 1930.

Ivan Urek 1. 9. 1909 — 1. 11. 1911

Josip Golob 1. 4. 1912 — 1. 8. 1924

šol. upravitelj isti 1. 8. 1924 do smrti 3. 11. 1930

učitelj Vlado Porekar 24. 11. 1919 — 6. 9. 1922

Ruža Kogelnik-Golobova 24. 10. 1922
do danes

Marta Elsnik 1. 9. 1924 — 1. 7. 1927

Zlatka Serajnik 1. 9. 1927 do danes

Vladimir Cvetko 1. 4. 1930 . . .

Ta vrsta le v toliko ni popolna, ker smo izpustili vse one, ki so le za 4 do 10 tednov tukaj suplirali; tudi o učiteljih ne navedemo obširnejših podatkov, ker je namen knjižice le, podati kratek pregled.

Razen Wallnerjeve (glavnice 10.000 fl) je posedovala šola v Vuzenici pred vojno še naslednje ustanove:

iz leta 1895:	Vincenca Kresnika	per 200 fl
„ 1897:	Neže Venišniger - Witko	„ 400 fl
„ 1904:	Marije Rotnerjeve	„ 200 Kr
„ 1906:	Andreja Rotnerja	„ 200 Kr
„ 1908:	Romana Bauerja	„ 1000 Kr

Iz obresti teh ustanov so bili vsako leto obdarovani revni učenci z učili in obleko. V večjem stilu se je tako obdarovanje izvršilo kot nekaka božičnica začetkom januarja 1912 in to z deklamacijami, petjem itd., naslednje leto pa je uprizorilo učiteljstvo (20. decembra 1913) pravo božičnico z otroško igrico „Sneguljčica“, božičnim drevescem, petjem in deklamacijami; mnogo otrok je bilo lepo obdarovanih. Svetovna vojna je kajpada pobrala tudi te kapitalije, vsled česar je potem obdarovanje otrok odpadlo. — Na Vidov dan 1923 pa je učiteljstvo zopet enkrat proslavilo konec šolskega leta s posebno prireditvijo.

Uprizorilo je otroški igrokaz „Šivilja Klara“ s petjem in deklamacijami. Uspeh prireditve je bil popoln in je tudi prineslo „Jutro“ od 14. VII. zelo pohvalno poročilo. Le škoda, da so te otroške prireditve sedaj popolnoma zaspale, ko imajo vendar največ privlačnosti.

V zadnjih letih je priredilo učiteljstvo po vzgledu srednjih šol poučne majniške izlete, tako leta 1927. s I. razredom v Marenberg in Vuhred, II., III., IV. razred pa k Sv. Križu nad Mariborom; 1928 I. in IV. razred na Košenjak nad Dravogradom, II. v Marenberg, III. pa v Maribor-Hoče; 1929 I. in IV. razred čez Dravograd-Velenje v Celje in čez Maribor nazaj, II. v Guštanj in čez Kotlje v Slovenjgradec, III. pa v Št. Lovrenc-Falo-Ruše; 1930 pa I. razred v Št. Lovrenc, II. in III. v Slovenjgradec, IV. na Veliko kopo in potem v Slovenjgradec in V. razred v Kaplo.

Sedanji šolski odbor, ki je imel v marsičem precej težavno stališče, zlasti pa zaradi stalnega naraščanja šolskega proračuna (za 1926 Din 20.000, za 1927 Din 16.500, za 1928 Din 23.000, za 1928 Din 30.000, za 1930 Din 32.400, za 1931 pa je celo narasel na Din 38.000), tvorijo ti-le gospodje:

predsednik Josip Mravljak, župan v Vuzenici,

zapisnikar Josip Golob, šol. upr. „

blagajnik Drago Hüttner, dekan „

šol. zdravnik dr. Maks Pregl, okr. zdravn. „

odborniki: Martin Berneker, posestnik „

Jožef Prohart, posestnik v Št. Janžu,

Jakob Švikart, posestnik v Dravčah,

Miha Kolman, pos. pri Sv. Primožu n. P.

H koncu še kratek pregled šolskega obiska v

zadnjih 7 letih, (rimске števice značijo razrede, številke pod razredi pa prva dečke, druga deklice):

leto	I.	II.	III.	IV.	V.	skupaj
1923/24:	14+18,	40+41,	33+36,	22+24,	—	228
1924/25:	12+11,	33+47,	38+33,	19+21,	—	240
1925/26:	12+15,	28+32,	34+34,	15+16,	—	186
1926/27:	18+20,	28+25,	25+37,	22+20,	—	195
1927/28:	26+24,	31+24,	20+25,	19+25,	—	194
1928/29:	30+21,	31+29,	24+20,	14+25,	—	194
1929/30:	25+25,	22+18,	17+15,	23+25,	12+19,	201

Ker izkazujejo vsa leta od 1917 — 1923 preko 220 otrok, (največ 1919/20, namreč 260; celo v predvojnih letih, ko je delovala še šulferajnska šola, je obiskovalo ljudsko šolo povprečno 220 otrok), moramo nazadovanje števila učencev od 1925 dalje brezdvomno šteti med posledice svetovne vojne.

C) NEMŠKA zasebna ŠOLA.

Ne toliko iz krajevne potrebe, temveč radi kaprice gotovih krogov je sklenil l. 1910. nemški „Schulverein“ otvoriti v Vuzenici dvorazrednico. Zemljišče je prodal Janez Šebrek (prej gostilničar „Neuwirt“) po 1 krono m², in naslednje leto se je začelo zidati. Obenem pa se je tudi že začelo poučevati v sobi, ki so jo najeli pri Stalzerju, potem pa se je preselil razred k Bonkerju. Za učitelja je prišel Teodor Denk, (tudi njegova žena Ida je bila učiteljica in je poučevala potem v 2. razredu), mož, ki nikakor ni bil na mestu, — namreč tudi za svojo stvar ne. Vmešaval se je v stvari, ki ga niso prav nič skrbele, zlasti rad v občinske zadeve, naletel pa je na zrele ljudi in doživel poraz za porazom.

Že o božiču 1911 je bilo šolsko poslopje gotovo; ker se je učitelj kar meni nič tebi nič vselil in so hoteli tudi kolavdacijo izvršiti preko občine, je dal napraviti župan vlogo in jo je poslal na okrajno glavarstvo, okrajni šolski svet in namestništvo v Gradcu. Vloga se glasi:

„V Vuzenici postavila se je šulferajnska šola. Ker je bilo poslopje novo in mokro, kar je še sedaj, se ni moglo rabiti za poduk.

Zato se je začelo brez vsakega dovoljenja in kolavdacije s podukom v prostorih, kjer je tudi gostilnica. Občina je to naznanila okrajnemu glavarstvu, katero je prepovedalo nadaljni poduk v teh prostorih. V sredi decembra je pa menda bila kolavdacija in je baje, kakor se čuje, poduk v novem poslopju dovoljen z mesecem februarjem tega leta.

Komisija si je baje tudi ogledala prostore, kjer je imel mizar Ladinek svojo delavnico. V teh prostorih se sedaj tudi poučuje. — Občina ni bila obveščena o kolavdaciji niti ne povabljena k taisti.

Učiteljeva družina se je naselila v novem šolskem poslopju, ne da bi bila občina o tem obveščena oziroma ne da bi bila občina dala stanovanjsko dovoljenje.

Pred nekoliko leti je bila kolavdacija za eno učno sobo družbe sv. Cirila in Metoda na Muti. Takrat je bil pri dotični komisiji zastopnik občine Mute in sicer celo dva ali trije. Nam ni znano, da bi se bila postava v zadnjih letih izpremenila in čudno se nam dozdeva, da se v okrožju enega istega glavarstva v enem slučaju drugače dela, kakor v drugem slučaju.

Po občinskem zakonu in stavbnem redu podeljuje občina dovoljenje, da se sme stanovati v novi hiši in da se sme sploh taista rabiti.

Glede šolskega poslopja se sme seveda tudi šolska oblast dotične kolavdacije udeležiti, oziroma kolavdacijo iz svojega stališča izreči; vendar pa se ne sme poslopje brez dovoljenja dotičnega županstva rabiti.“

Vsled gornjega je županstvo zahtevalo, da se ima kolavdacija izposlovati tudi od strani občine in naročiti učitelju, da prej v dotični hiši ne sme stanovati.

[„V Vuzenici, dne 18. jan. 1912.“]

Oblasti kajpada ni nič preostajalo kakor ustreči zahtevi občine, — pri kolavdaciji pa itak nihče nasprotovati ni mogel, ker je bilo vse po predpisih izvršeno.

Toda še enkrat je občina preprečila prerano veselje odboru za postavitev šulferajnske šole, zlasti glavnemu faktorju, takrat vsegamogočnemu tovarnarju † Erberju na Muti, s tem, da je napravila na glavarstvo vlogo, da se prepove vsaka hrupna otvoritev šole, ker bi to utegnilo slovensko prebivalstvo razburiti in bi se bilo kljub orožniški asistenci bati večjih incidentov in škandalov. In res je bila slovesna otvoritev prepovedana, — čisto na tihem se je otvorila poleti 1912 ta šola, poučevati pa se je začelo v njej začetkom novembra, in sicer kar v dveh razredih.

Šoloobiskujočih otrok je bilo prvo leto (1911/12 v enem razredu) okoli 30, drugo leto okoli 35; največji obisk je imela šola leta 1914/15, in sicer 50 učencev, potem pa je število konstantno padalo in je v začetku šolskega leta 1918/19 (1. nov. 1918) bilo le še 28 učencev, ki so o božiču morali prestopiti v narodno šolo.

Z odlokom okrajnega šolskega sveta v Marenbergu št. 662 II. z dne 27. XII. 1918 se je namreč naznanila šolskemu vodstvu v Vuzenici odredba narodne vlade v Ljubljani št. 9413 z dne 10. XII. 1918, glasom katere se razpusti zasebna nemška šola v Vuzenici, otroci domačega šolskega okoliša so pa zavezani obiskovati javno narodno šolo. Od zadnjih učencev je bilo komaj 10 nemškega pokolenja. — Z odlokom št. 33.329 z dne 28. XII. 1918 je tudi

dovolilo okrajno glavarstvo v Slovenjgradcu uporabo poslopja za javne ljudsko-šolske namene.

Po Veliki noči 1919 se je učitelj Denk z družino preselil v Avstrijo, imovina Schulvereina pa je že hitro decembra 1918 prišla pod sekvesturo in je sekvester Ante Beg uredil vse, da je spomladi 1920 mogel odkupiti krajni šolski svet za znesek 27.000 kron, kar je bila vrednost hiše in zemljišča ob postavitvi, realiteto za šolsko občino. — Že jeseni 1919 sta se preselila I. in IV. razred v novo šolo.

Potrebe za šulferajnsko šolo v Vuzenici sploh nikdar ni bilo, kajti tudi v utrakvistični ljudski šoli se je v 3. razredu poučevalo vse samo nemški in je bilo to itak že več kakor „den lokalen Anforderungen entsprechend“. Edini uspeh, ki ga je dosegla nemška šola, je bil ta, da se je otvoritev 4. razreda zavlekla za skoro deset let.

D) NADALJEVALNO ŠOLSTVO.

Z odlokom štajerskega deželnega šolskega sveta v Gradcu št. 3010 z dne 14. 4. 1904 se je otvorila aprila istega leta za trgovske in obrtne vajence trgov Vuzenice in Mute obrtno-nadaljevalna šola, ki se je priključila osnovni šoli v Vuzenici. Poučevalo se je v dveh oddelkih vsako nedeljo od 2. — 4. h popoldne. Vodstvo te šole se je poverilo nadučitelju Vihru, ki je sam poučeval v enem oddelku, v drugem pa prvo leto Franc Korbar, učitelj v Št. Primožu, kasneje pa ali vuzeniški ali pa kak mutski učitelj.

Za predsednika odbora za to šolo je bil imenovan tovarnar Oton Erber st. iz Mute, za podpredsednika pa je bil izvoljen vuzeniški župan Anton Mravljak. Vzdrževala se je ta šola s subvencijami, in sicer od štaj. dež. odbora, od zbornice za trgovino in obrt v Gradcu in od obrtne zadruge v Marenbergu.

Šola je delovala uspešno vse do 1. aprila 1919, tedaj pa je morala prenehati radi pomanjkanja sredstev; vslej se je zopet otvorila na Muti in tam še deluje sedaj.

Na inicijativo sreskega šolskega nadzornika Močnika se je šolski upravitelj Josip Golob udeležil dne 9. novembra 1926 v Prevaljah sestanka radi ustanovitve kmetijsko-nadaljevalnih šol. Pri tem se je sklenilo, da se še v bodočem letu ustanovi tudi v Vuzenici kmetijsko-nadaljevalna šola. Na pozive občinam, da se javijo mladeniči, ki bi želeli obiskovati to šolo, se je priglasilo 30 kmetskih fantov — vsi iz Vuzenice — in se je pričelo s poukom 13. januarja 1927.

Za voditelja šole je bil predlagan in imenovan Josip Golob, ki je poučeval vsako nedeljo od $\frac{1}{2}$ 9. do $\frac{1}{2}$ 12. ure in četrtek od $\frac{1}{2}$ 2. do $\frac{1}{2}$ 5. ure. Šolski odbor so tvorili: predsednik Emerik Mravljak, poslovodja in blagajnik Josip Golob in odborniki Simon Viher, Jožef Prohart in Avgust Hölbl. Od 30 priglašanih je redno posečalo šolo 20 učencev, končal pa se je ta tečaj 24. aprila; bilo je 78 učnih ur.

V času od 10. julija do 20. avgusta 1927 se je vršil na kmetijski šoli v Št. Juriju (pri Celju) tečaj

za učitelje, katerega se je udeležil tudi voditelj naše šole.

Takoj po Vseh svetih se je pričel 2. tečaj, katerega je posečalo 11 fantov (vmes 2 iz Marenberga); pouka je bilo 123 ur in se je zaključil 1. aprila 1928. Za kritje stroškov teh tečajev so prispevali: občina Vuzenica (1000.—), Hranilnica v Vuzenici (1000.—). Veliki župan mariborske oblasti (1000.—) in okrajn zastop v Marenbergu (1000.—), obljubil in dal je pa podporo (Din ?) tudi oblastni odbor v Mariboru.

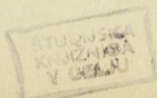
V letu 1929. se Kmetijsko-nadaljevalni tečaj n. otvoril, pač pa mesto tega gospodinjsko-nadaljevalna šola. Učiteljica Ruža Golobova se je udeležila julija 1929 enomesečnega gospodinjskega tečaja v Mariboru in na splošno željo otvorila novembra 1929 tečaj, katerega je posečalo 10 deklet. Gospodinjski šoli pa ni dovolj, da ima na razpolago le prostore, treba je mnogo pripomočkov, peč, vso kuhinjsko opravo, mize, stole in raznotero posodo, šivalni stroj itd. Tu pa je oblastni odbor izdatno priskočil občini in domačim činiteljem na pomoč. Uspeh je pokazal, da je bil denar dobro naložen. — Ob zaključku (6. aprila) je priredila gospodinjsko-nadaljevalna šola prav lepo razstavo ročnih in kuharskih del, poskusno kuhanje, prirejeno gostom je dokazalo, da so se izučile za dobre kuharice. Popoldne pa so še pokazala dekleta svoje spretnosti na odru, (glej poročilo v Mariborskem Večerniku Jutra št. 86 od 16. aprila 1930).

Upati je, da se bode moglo ugoditi splošni želji, naj se vrši tak tečaj stalno vsako leto, — seveda, na razpolago.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U: (17UNICA

00000464681

lj
a-
);
8.
aa
).
n
je
u.

n.
aa
la
v
29
ki
e.
to
ni
il
je
a-
e-
h
o,
o
ej
d

i,
a.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

GS

I 702 967

200808602

COBISS 2